

Handläggare
Åsa Ahlsved
Telefon: 08-50836251

Till
Äldrenämnden
28 januari 2025

Skrivelse om att ge seniorer med biståndsbeslut möjlighet att kunna välja storlek på matlåda

Svar på skrivelse från Hugo Laigar (M) och Thomas Wihlman (C)

Förvaltningens förslag till beslut

Äldreförvaltningen godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen gällande förslag att ge seniorer med biståndsbeslut möjlighet att kunna välja storlek på matlådan.

Sammanfattning

I en skrivelse föreslår Hugo Laigar (M) och Thomas Wihlman (C) att seniorer med biståndsbeslut ska kunna välja mellan tre olika portionsstorlekar på beställda matlådor oavsett vald hemtjänstutförare. Detta ska ge den äldre möjlighet att variera måltiden vilket kan leda till att intresset för måltiden ökar och risken för undernäring minskar. Det skulle även bidra till minskat matsvinn.

Förvaltningen svarar att det är hemtjänstutföraren som ska tillgodose behovet av matlåda och det kan ske på olika sätt. Hemtjänstutföraren kan ha ett avtal med en måltidsleverantör eller att matlådor hämtas på lokal restaurang. Stockholms stad har avtal med privata hemtjänstutförare och en uppdragsbeskrivning för kommunala hemtjänstutförare. Där står bland annat att matlådans innehåll ska täcka 20 till 25 procent av dagsintaget samt vara variationsrik och anpassad efter säsong och helger. Det är hemtjänstutföraren som ska ta in synpunkter från den äldre och ha en dialog med måltidsleverantören gällande utbud, variation på matsedeln och kvalitet på maten.

Om matlådan varierar i storlek kan den få ett lägre energi- och näringsinnehåll. Då kan måltiden behöva kompletteras med energi- och proteinrika mellanmål för att täcka behovet. Måltidsleverantörer vill ha en effektiv produktionslinje och att tillaga matlådor i olika portionsstorlekar kan vara kostnadsdrivande.

Tecken på risk för undernäring kan bland annat vara nedsatt aptit. Då är det viktigt att den äldre ges möjligheten att beställa en anpassad måltid som är en mindre portionsstorlek men som innehåller lika mycket energi och protein som en normalportion. Även tugg- och sväljsvårigheter kan vara tecken på risk för undernäring och då ska den äldre kunna beställa en konsistensanpassad måltid. Det kan ibland vara svårt beroende på måltidsleverantör.

Förvaltningen anser att kravet på att alla måltidsleverantörer ska kunna leverera tre olika portionsstorlekar är för högt ställda. Det kan vara kostnadsdrivande för måltidsleverantören. Av den anledning kan det vara svårt att differentiera prisbilden efter matlådans storlek vilket är negativt för kunden. Det kan även försvåra möjligheten för hemtjänsten att hitta måltidsleverantörer som når upp till kraven. Däremot bör hemtjänstutförarna uppmärksammas på att måltidsleverantören ska kunna leverera måltider vid nedsatt aptit och tugg- och sväljsvårigheter vilket kan minska risken för undernäring.

Bakgrund

I en skrivelse föreslår Hugo Laigar (M) och Thomas Wihlman (C) att seniorer med biståndsbeslut ska ges möjligheten att kunna välja mellan tre olika storlekar på beställd matlåda oavsett vald hemtjänstutförare. Motionärerna anser att ett erbjudande om alternativa storlekar på matlådor skulle öka attraktionen och variationen av måltiden. De menar att om senioren får möjlighet att välja portionsstorlek ökar intresset för maten och risken för undernäring minskar. Sannolikt minskar även matsvinnet vilket bidrar till en bättre miljö.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 22 januari. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 21 januari. Det för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden gemensamma rådet för funktionshinderfrågor har tagit del av ärendet den 16 januari.

Jämställdhetsanalys

Detta tjänstutlåtande har inte bedömts ha någon påverkan på förhållandet mellan könen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldre i ordinärt boende kan få matlåda som en biståndsbedömd insats. Det är hemtjänstutföraren som ska tillgodose behovet av matlåda och det kan ske på olika sätt. Hemtjänstutföraren kan ha ett avtal med en måltidsleverantör eller att matlådor hämtas på lokal restaurang. Stockholm stad har ett avtal med privata hemtjänstutförare och en uppdragsbeskrivning för kommunala hemtjänstutförare. Där står bland annat att matlådans innehåll ska täcka 20 till 25 procent av dagsintaget samt vara variationsrik och anpassad efter säsong och helger. Hemtjänstutföraren ska följa upp matens kvalitet och ha en dialog med både den äldre och måltidsleverantören. Genom dialog kan diskussioner föras kring bland annat utbud, variation på matsedeln och kvalitet på maten.

Det är ett pågående arbete inom äldreomsorgen att förebygga undernäring för att den äldre ska kunna behålla en god hälsa och livskvalitet. Mat- och måltidspolicyn för äldreomsorgen beskriver att det är ett viktigt att personalen inom hemtjänsten upptäcker tidiga tecken på viktnedgång vilket kan leda till undernäring. Om matlådan varierar i storlek kan den få ett lägre energi- och näringsinnehåll och dagens måltider behöver kompletteras med energi- och proteinrika mellanmål för att täcka behovet. Det kan ibland vara svårt för den äldre att planera och förbereda mellanmål som innehåller tillräckligt med energi- och protein och risken för undernäring kan öka.

Måltidsleverantörer som tillagar matlådor vill ha en effektiv produktionslinje och avsteg från den är kostnadsdrivande. Det som bidrar till ökad kostnad för leverantören kan bland annat vara hantering av olika matlådor, nya näringsberäkningar och olika etiketter till matlådorna. Alla avsteg från produktionslinjen som kräver personella resurser är kostnadsdrivande. Av den anledningen kan det vara svårt att differentiera prisbilden efter matlådans storlek vilket är negativt för kunden.

Motionärerna skriver att valmöjligheten gör att intresset ökar för maten och minskar risken för undernäring. Tecken på risk för undernäring kan vara nedsatt aptit och då är det viktigt att få en anpassad måltid. En måltid vid nedsatt aptit är en mindre portionsstorlek som bidrar till att den äldre kan känna matlust och orkar äta upp måltiden. Måltiden innehåller lika mycket protein som en normalportion men mindre mängd potatis/ris/pasta och grönsaker. Tugg- och sväljsvårigheter kan minska matlusten, öka risken för undernäring och kan vara riskfyllt då det är lätt att sätta i halsen. En måltid vid nedsatt aptit eller en konsistensanpassad

måltid är därför viktigt att kunna ha möjlighet att beställa. Det kan ibland vara svårt beroende på måltidsleverantör.

Förvaltningen anser att kravet på att alla stadens måltidsleverantörer ska kunna leverera tre olika portionsstorlekar är för högt ställda. Det kan vara kostnadsdrivande för måltidsleverantören samt försvårar för hemtjänsten att hitta måltidsleverantörer som når upp till kraven. Däremot bör hemtjänstutförarna vara uppmärksammade på att måltidsleverantören ska kunna leverera måltider vid nedsatt aptit och tugg- och sväljsvårigheter vilket kan minska risken för undernäring.

Karin Bülow
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Jonna Hermansson
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse Ge seniorer med biståndsbeslut möjlighet att kunna välja storlek på matlådan